

JEMMA
JÅ
HÅUSAR —

KLIPPEØEN

DE BORNHOLMSKE HJEMSTAVNSFORENINGER

NUMMER 7

JULI 1970

29. ÅRGANG

Lidt om tagtækning

Når høstgilderne var slut og vinter-sæden sået, kartoflerne oppillet og roerne kørt sammen, begyndte dag-lejerne med plejltærskningen af tag-halm. Engang var de kommet for nær på hinanden. Den ene havde fået et mægtigt, blåt pandehjørne, og blodet løb ned over det ene øje, men plej-lene bare slog videre — alt mens mændene tog et lille skridt sidelæns. Den slags uheld tog man ikke så tungt på. Halmen blev bundet i store neg (»långhalmstjæra«) og sendt ud gennem en luge og stakket op udenfor, og så var det om at holde tal på, hvor mange »tjæra« der var i stak-ken. Der var altid to halmbånd om en »tjæra«, og disse blev stablet op langs væggen, indtil der var en hel »trava« (20 stk.).

Halmtækningen startede med, at der blev bundet en bunke små halm-neg til »tågfæsstetjæra«, der skulle bindes fast til tagfæstelægterne med ståltråd, hvorover så de store »halm-tjæra« blev rullet ud og halmen trykket godt fast sammen. Tække-mændene havde bundet store, læder-betrukne halmduske om knæene, for der skulle klemmes hårdt og tæt, mens der blev trukket godt til i tækketrå-dene, så der ikke senere skulle vise sig lodretgående render, når taget begyndte at slides.

Så snart der var plads, blev tæk-keåsen lagt op til tækkemændene at stå på. Åsen var bundet til ryglægten med lange reb, så den kunne hej ses op, efterhånden som tækningen kom opad. Langhalmstjærana« blev rakt op med en »tækkesvaj« en lang, tynd stang (ca. 6 alen) tilspidset i den øverste ende med en tværpind ca. tre-kvart alen fra spidsen. Halmlagene skulle for hver 3. lægte bindes med ståltråd. Det fordrede brandloven. El-lers bandtes der med »kavvelgarn«, tjæret hampesnor og meget bedre at arbejde med.

For hvert lag halm, der blev rul-let ud, blev der lagt hasselkæppe (tagkæppe), og om dem blev tække-

tråden bundet. Tækkemanden havde en såkaldt tækkenål, som han stak igennem taget oppefra, og hans med-hjælper — ofte en stor dreng — stak tilbage igen, sådan at tækketråden kom op på den anden side af tag-lægten. Det øverste lag halm nåede et godt stykke op over tagryggen. Det skulle bukkes om for at dække ryg-ningen. Så blev der en tur op i sogne-skoven efter ryggelyng, grov lyng, der blev lagt ovenpå. Til sidst blev der båret ler op, så det kunne blive liggende. Der afsluttedes med en grov-masket hønsetråd som stormsikring.

Granrafter (slanke ryggetræ) til at holde på tagryggen brugte vi hjemme kun, når og hvor der var spåntag, tagpap, tegl eller senere pandeplader på den modsatte side — altså når en tagside blev udskiftet med nævnte materialer (Andre steder anvendtes de dog også, selv om hele taget var af strå. Red.)

Halmtækning afsluttedes med ren-skæring af taget for løstsiddende og viftende halm. Til sidst blev »tågfæs-stan« ren — og retskåren efter en snor. Jeg tror ikke, vi fik halmtæk-ke mere end hver andet eller tredie år, hver gang en halv tagside. På en sydside kunne taget kun holde i 20 år, fortaltes der, på nordsiden i 40 år.

Gunnar Juul Nielsen.

Tækkemændene
i fuld gang
med reparation
af stråtaget